

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL V. S. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO

2016 m. gruodžio 21 d. Nr. 242-518

Vilnius

Lietuvos bankas gavo V. S. kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2013 m. gegužės 22 d. tarp pareiškėjo ir draudiko draudimo laikotarpiui nuo 2013 m. gegužės 25 d. iki 2014 m. gegužės 24 d. buvo sudaryta gyventojų turto draudimo sutartis (*duomenys neskelbtini*), kurios galiojimo laikotarpis pratęstas nuo 2014 m. gegužės 30 d. iki 2016 m. gegužės 29 d. Draudimo sutartimi buvo apdraustas butas ir šiame pastate esantis kilnojamas turtas. Draudimo sutarčiai taikomas draudimo variantas „Apsauga plius“.

Iš draudiko Lietuvos bankui pateiktų paaiškinimų nustatyta, kad draudikui 2015 m. gruodžio 8 d. buvo pateiktas pranešimas apie 2015 m. gruodžio 6 d. gaisrą, dėl kurio apdegė ir buvo aplietas apdraustas butas. 2015 m. gruodžio 10 d. draudiko atstovas atliko draudimo vietos apžiūrą ir Defektų akte nurodė, kad pareiškėjo teigimu, „jis 2015 m. gruodžio 5 d. išvyko slaugyti brolio po ligos, 2015 m. gruodžio 7 d. grįžo namo ir rado sudegusį namą, išlaužtas duris, taip pat buvo pavogta dalis daiktų. Buvo kviesta Vilniaus apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba.“ Defektų akto priede buvo išvardytas sugadintas nekilnojamas turtas ir nurodytas jo remonto būdas.

2015 m. gruodžio 11 d. pareiškėjas užpildė pranešimo apie 2015 m. gruodžio 6 d. įvykį formą: nurodė, kad 2015 m. gruodžio 7 d. atvykęs į draudimo objektą rado apdegusį butą, išlaužtas duris, išdaužtą langą ir pavogtą kilnojamąjį turtą. Pranešimo apie 2015 m. gruodžio 6 d. įvykį priede buvo pateikti duomenys apie pavogtą kilnojamąjį turtą ir jo vertę.

Vadovaudamasis draudimo sutarčiai taikomų Gyventojų turto draudimo taisyklių Nr. 039 (toliau – Taisyklės) Specialiųjų sąlygų 12.2.4 papunkčiu, draudikas priėmė sprendimą nemokėti draudimo išmokos, atlyginančios dėl 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio apdraustam butui padarytą žalą, nes sudarant draudimo sutartį nebuvo pateiktos informacijos, kad apdraustas butas nėra nuolat gyvenamas, arba draudikui nebuvo pranešta apie pasikeitusias aplinkybes ir (arba) padidėjusią riziką (Taisyklių Specialiųjų sąlygų 8.1 papunktis). Draudikas 2016 m. sausio 28 d. rašte, kuriuo pareiškėjas informuojamas apie priimtą sprendimą nemokėti draudimo išmokos, nurodė, kad faktą, kad apdraustas butas nebuvo nuolat gyvenamas, patvirtina 2015 m. gruodžio 11 d. Vilniaus apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos (toliau – Priešgaisrinė gelbėjimo valdyba) draudikui adresuotas raštas, kuriame teigiama, kad gaisras kilo apleistame name. Draudikas taip pat rėmėsi Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.1 papunkčiu ir teigė, kad draudimo išmoka dėl kilnojamojo turto vagystės negali būti mokama, nes apie vagystę su įsilaužimu pareiškėjas nepranešė policijai.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko sprendimu, todėl 2016 m. balandžio 4 d. ir 2016 m. gegužės 24 d. pateikė pretenzijas dėl priimto sprendimo pagrįstumo. Jose teigiama, kad namas, kuriame yra apdraustas butas, priklauso Vilniaus miesto savivaldybei, jis yra apleistas, tačiau name esančių butų būklė nėra vienoda. Pareiškėjo manymu, draudikas išvadą apie apdrausto pastato

būklę padarė remdamasis vien tik 215 m. gruodžio 11 d. Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos draudikui adresuoto rašto apie 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio aplinkybes ir išorinės namo apžiūros duomenimis. Pareiškėjo teigimu, apie 2015 m. gruodžio 6 d. įvykį buvo pranešta Priešgaisrinei gelbėjimo valdybai, taip pat buvo kreiptasi į Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto trečiąjį policijos komisariatą (toliau – Policijos komisariatas), tačiau Policijos komisariato pareigūnai pareiškėjui nurodė dėl 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio kreiptis į Priešgaisrinę gelbėjimo valdybą. Pareiškėjas tvirtino 2015 m. gruodžio 10 d. atliktos draudimo vietos apžiūros metu informavęs draudiko atstovą apie po 2015 m. gruodžio 6 d. gaisro įvykdytą kilnojamojo turto vagystę.

Pareiškėjas draudikui teiktose pretenzijose nurodė, kad aplinkybę, jog pastatas buvo nuolat gyvenamas, pagrindžia apdraustame bute suvartotos elektros energijos rodmenys. Pareiškėjas tvirtina nuo 2013 m. birželio m. iki 2013 m. lapkričio m. už suvartotą elektros energiją sumokėjęs didesnę nei nustatyta sumą, todėl prieš 2015 m. gruodžio 6 d. įvykį mokėjimai už suvartotą elektros energiją nebuvo atliekami.

Atsakymuose į pareiškėjo pretenzijas draudikas teigė, kad 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio apžiūros metu ant namo ir name nebuvo pritvirtinto elektros apskaitos prietaiso. „Faktą, kad elektros energija bute nebuvo vartojama, patvirtina ir pareiškėjo pateikti atsiskaitymo už elektros energijos suvartojimą kvitai ir AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ pažyma, kurioje nurodoma, kad paskutinis mokėjimas už elektros energijos suvartojimą buvo atliktas dar 2014 m. birželio 18 d.“

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką dėl ginčo nagrinėjimo nurodė, kad draudikas nepagrįstai teigia, jog 2015 m. gruodžio 10 d. draudiko atstovo atliktos apžiūros metu nebuvo rastas elektros apskaitos prietaisas, nes jis buvo likviduotas tik po šios apžiūros, t. y. 2015 m. gruodžio 15 d. Siekdamas pagrįsti šiuos duomenis, pareiškėjas Lietuvos bankui pateikė AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2015 m. gegužės 2 d. raštą, kuriame nurodyta, kad apdrausto buto elektros apskaitos prietaisas buvo likviduotas 2015 m. gruodžio 15 d.

Pareiškėjas taip pat paaiškino, kad kilnojamojo turto vagystė nebuvo užregistruota Policijos komisariate, nes Policijos komisariato darbuotojai nurodė pareiškėjui kreiptis į Priešgaisrinę gelbėjimo valdybą. Be to, pareiškėjo teigimu, buvo sunku nustatyti, kurie daiktai sudegė 2015 m. gruodžio 6 d. gaisro metu, o kurie buvo pavogti.

Pareiškėjas tvirtino, kad ilgą laikotarpį elektros energijos suvartojimo rodmeniu nekito ne tik dėl nuo 2013 m. birželio m. iki 2013 m. lapkričio m. buvusio mokesčių už elektros energijos suvartojimą perviršio, tačiau ir dėl to, kad pareiškėjas apdraustame bute gyvena vienas ir suvartoja mažai elektros energijos. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, pareiškėjas reikalauja, kad jam būtų išmokėta draudimo išmoka, atlyginanti apdraustam butui dėl gaisro padarytą žalą ir nuostolius dėl kilnojamojo turto vagystės.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi, siekdamas pagrįsti teiginį, kad apdraustas butas 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio metu buvo negyvenamas, draudikas pabrėžė, kad 2015 m. gruodžio 21 d. Priešgaisrinė gelbėjimo valdyba jam adresuotame rašte nurodė, kad „2015 m. gruodžio 6 d. apie 18 val. 57 min. Priešgaisrinėje gelbėjimo valdyboje iš Bendrojo pagalbos centro buvo gautas pranešimas apie gaisrą apleistame name. Gaisro metu sudegė apleisto namo dalis stogo konstrukcijų, išdegė mansardinis aukštas, apdegė koridoriaus medinė apdaila. Labiausiai tikėtina gaisro priežastis – pašalinis ugnies šaltinis (galimai neatsargus elgesys su ugnimi).“ Apžiūrėjęs apdraustą butą draudiko atstovas nuotraukose užfiksavo, kad butas nesutvarkytas, išmėtyti daiktai, daug šiukšlių, dulkių, nedidelės vertės baldai ir kiti daiktai. Draudikas taip pat pabrėžė, kad po 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio žinių portale www.15min.lt buvo paskelbta informacija apie tai, kad „išdegė negyvenamo namo stogas. Prieš pat gaisrą name buvusi moteris pasakojo, kad čia gyveno mažiausiai 4 benamiai.“

Draudiko nuomone, tai, kad apdraustas pastatas nebuvo nuolat gyvenamas, pagrindžia ir 2015 m. gruodžio 11 d. pareiškėjo pildytame pranešime apie įvykį pateikti paaiškinimai: „atvažiavau gruodžio 7 d. apie 15 val., radau apdegusį butą, išlaužtas duris, langas išdaužtas.

Dingęs kilnojamas turtas.“ Draudiko teigimu, minėti paaiškinimai patvirtina, kad pareiškėjo 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio metu apdraustame bute nebuvo. Be to, draudikas tvirtino, kad apdraustame bute ilgą laiką elektros energija nebuvo vartojama. Draudikas remiasi AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2016 m. balandžio 18 d. pažyma (toliau – Pažyma), kurioje nurodyta, kad paskutinis mokėjimas už suvartotą elektros energiją buvo atliktas dar 2014 m. birželio 18 d. (deklaruotas rodmuo – 34 219 kWh) ir kad nuo 2014 m. gruodžio 15 d. iki 2015 m. gruodžio 15 d. elektros prietaiso rodmuo nekito. Vadovaudamasis Pažymos duomenimis, draudikas daro išvadą, kad nuo 2014 m. gruodžio 15 d. iki elektros prietaiso likvidavimo (2015 m. gruodžio 15 d.) elektros energija apdraustame pastate nebuvo vartojama. Draudikas atkreipė dėmesį ir į tai, kad elektros energija nebuvo vartojama „tamsiuoju metų laikotarpiu (žiema), kai statistiškai elektros energijos suvartojimas būna didžiausias“.

Draudikas nurodė, kad 2015 m. gruodžio 10 d. atliktos apdrausto turto apžiūros metu nebuvo rastas elektros apskaitos prietaisas, kadangi įprastai šie prietaisai yra montuojami lengvai prieinamose statinio vietose, kad elektros tiekėjo atstovas nevaržomai galėtų atlikti elektros apskaitos prietaiso patikrą, tačiau nei pastato laiptinėje, nei ant pastato išorinių sienų ar elektros oro linijos atramos, esančios šalia pastato, nebuvo pastebėto elektros apskaitos prietaiso arba jo likučių.

Draudiko vertinimu, surinktų įrodymų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad apdraustas butas įvykio metu buvo negyvenamas, nors draudimo sutartyje pareiškėjas nurodė, kad draudžiamas pastatas yra nuolat gyvenamas. Draudikas teigė, kad, pagal Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.2.4 papunktį, draudikas turi teisę nemokėti draudimo išmokos dėl draudėjo ikisutartinės informacijos arba informacijos apie pasikeitusią draudimo riziką nesuteikimo, todėl minėtų sąlygų pagrindu buvo pagrįstai atsisakyta mokėti draudimo išmoką, atlyginančią dėl 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio apdraustam butui padarytą žalą.

Paaiškinimuose dėl atsisakymo mokėti draudimo išmoką dėl kilnojamojo turto vagystės pagrįstumo draudikas nurodė, kad 2015 m. gruodžio 10 d. atliktos apžiūros metu nebuvo užfiksuota jokių kilnojamojo turto sugadinimų dėl gaisro. Be to, draudikas pabrėžė, kad pareiškėjas apie kilnojamojo turto vagystę nepranešė policijai, nors, pagal Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.1 papunktį, draudimo išmoka, atlyginanti nuostolius dėl vagystės su įsilaužimu, jeigu apie tai nebuvo pranešta policijai, nemokama. Draudikas taip pat nurodė, kad, pareiškėjo teigimu, buvo pavogti meno dirbiniai ir antikvariniai daiktai (1958 m. paveikslas, kurio vertė apie 100 Eur, 1928 m. antikvarinė komoda, kurios vertė apie 200 Eur, 1936 m. antikvarinis bufetas, kurio vertė apie 2 500 Eur, 1936 m. antikvarinis ovalo formos stalas, kurio vertė apie 200 Eur, 1936 m. šešios kėdės, vienos kėdės vertė 60 Eur), tačiau dėl jų draudimo sudarant draudimo sutartį nebuvo atskirai susitarta. Draudiko nuomone, kad jam nekyla pareiga mokėti draudimo išmokos dėl daiktų, kurie nebuvo apdrausti, vagystės.

Įvertinus apdrausto buto plotą (29,43 kv. m.), po gaisro likusių daiktų, kurie buvo užfiksuoti draudiko atstovo apžiūros metu, kiekį ir pareiškėjo draudikui pateiktą pavogtų daiktų sąrašą, draudikui kilo abejonių dėl pareiškėjo suteiktos informacijos apie pavogtą kilnojamąjį turtą bei 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio aplinkybes teisingumo. Draudikas pabrėžė, kad Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.1.1 papunktyje nustatyta, kad draudimo išmoka nemokama, jei draudėjas teikė klaidinančią informaciją apie draudžiamą įvykio faktus, kurie turėjo įtakos įvykio priežastims, aplinkybėms ir (arba) nuostolio dydžiui. Draudiko teigimu, pareiškėjo suteikta informacija apie žalą, padarytą dėl kilnojamojo turto vagystės, dydį, taip pat pareiškėjo nurodyta (tačiau nesutampanti su šios paslaugos teikėjo suteikta oficialia) informacija apie suvartotą elektros energiją patvirtina, kad 2015 m. gruodžio 6 d. įvykiui turi būti taikomos Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.1.1 papunktyje įtvirtintos sąlygos.

Norėdamas pagrįsti savo sprendimą nemokėti draudimo išmokos, draudikas tvirtina, kad pareiškėjas prieš sudarydamas draudimo sutartį pateikė neteisingą informaciją, kad draudžiamas butas yra nuolat gyvenamas, taip pat kad bute gali būti antikvarinių daiktų. Draudiko teigimu, pareiškėjas sąmoningai didina žalą, nes pateikė neteisingą informaciją apie iki 2015 m.

gruodžio 6 d. įvykio turėtus antikvarinius daiktus, taigi surinktų įrodymų visuma draudikui suteikia teisę taikyti Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.1.1 papunktį ir atsisakyti mokėti draudimo išmoką.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kyla dėl draudiko sprendimo nemokėti draudimo išmokos, atlyginančios dėl 2015 m. gruodžio 6 d. gaisro apdraustam butui padarytą žalą ir nuostolius dėl kilnojamojo turto vagystės, pagrįstumo.

Vertinant ginčo šalių pateiktus paaiškinimus ir įrodymus, nustatyta, kad draudikas, priimdamas sprendimą nemokėti draudimo išmokos, atlyginančios apdraustam butui dėl gaisro padarytą žalą, rėmėsi aplinkybe, kad pastatas 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio metu buvo negyvenamas ir kad pareiškėjas prieš sudarant draudimo sutartį draudikui suteikė melagingą informaciją, kad pastatas yra nuolat gyvenamas. Siekdamas pagrįsti sprendimą nemokėti draudimo išmokos, atlyginančios nuostolius dėl apdrausto kilnojamojo turto vagystės, draudikas nurodė, kad daliai pareiškėjo nurodytų apdraustų daiktų draudimo sutartimi draudimo apsauga nebuvo suteikta ir kad pagal draudimo sutarties sąlygas draudimo išmoka dėl vagystės su įsilaužimu nemokama, jei draudėjas apie vagystę nepranešė policijai. Draudikas taip pat teigė, kad pareiškėjas suteikė melagingą informaciją apie pavogto kilnojamojo turto kiekį ir vertę, taip sąmoningai siekdamas suklaidinti draudiką. Draudiko vertinimu, kadangi pareiškėjas teikė melagingą informaciją, draudimo išmoka neturi būti mokama.

Dėl apdrausto buto pripažinimo ne nuolat gyvenamu

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, kuriomis jos remiasi kaip savo reikalavimų ir atsikirtimų pagrindu, dėl apdrausto buto pripažinimo ne nuolat gyvenamu, pažymėtina, kad draudikas, siekdamas pagrįsti faktą, kad apdraustas butas įvykio metu buvo negyvenamas, vadovavosi Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 2015 m. gruodžio 21 d. raštu, kuriame nurodyta, kad gaisras kilo apleistame name, taip pat 2015 m. gruodžio 6 d. žinių portale www.15min.lt paskelbtu straipsniu „Sekmadienio gaisras Vilniuje: liepsnos prarijo benamių pamėgto namo stogą“, kuriame rašoma, kad pastate „gyveno mažiausiai 4 benamiai, keli jų – palėpėje, kur ir kilo gaisras“. Be to, draudikas rėmėsi ir pareiškėjo 2015 m. gruodžio 11 d. draudikui pateiktais paaiškinimais apie 2015 m. gruodžio 6 d. įvykį, kuriuose pareiškėjas teigia įvykio metu namuose nebuvęs, ir AB „Energijos skirstymo operatorius“ suteiktais duomenimis apie pareiškėjo mokėjimus už suvartotą elektros energiją.

Pareiškėjas tikina tiek prieš sudarant draudimo sutartį, tiek jai galiojant gyvenęs apdraustame bute. Nors pastatas, kuriame yra apdraustas butas, yra apleistas ir remontuotinas, tačiau ne visi jame esantys butai yra apleisti. Pareiškėjas kreipimesi dėl ginčo nagrinėjimo teigė, kad aplinkybes, kad jam priklausantis butas yra nuolat gyvenamas, pagrindžia tai, kad šis butas yra draudžiamas ne vienus metus. Be to, pareiškėjas mano, kad draudikas išvadą, kad apdraustas butas nėra gyvenamas, padarė vien tik remdamasis Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 2015 m. gruodžio 21 d. suteikta informacija ir 2015 m. gruodžio 10 d. atliktos apžiūros metu nustatytais duomenimis apie pastato išorę. Pareiškėjas taip pat ginčija draudiko surinktus duomenis apie apdraustame bute suvartotą elektros energiją ir teigia, kad ilgą laikotarpį elektros energijos suvartojimo rodmuo

nekito dėl to, kad buvo mokesčių už nuo 2013 m. birželio m. iki 2013 m. lapkričio m. suvartotą elektros energiją perviršis, taip pat todėl, kad pareiškėjas apdraustame bute gyvena vienas ir suvartoja mažai elektros energijos.

Vertinant minėtus pareiškėjo argumentus, pažymėtina tai, kad AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ draudikui adresuotame 2016 m. balandžio 18 d. rašte Nr. 3011-2427 nurodė, kad „paskutinį objekte įrengto elektros apskaitos prietaiso rodmenų patikrinimą AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ atliko 2015 m. gruodžio 15 d. Patikrinimo metu nurašytas rodmuo 34 152 kWh. Nuo 2014 m. gruodžio 15 d. iki 2015 m. gruodžio 15 d. elektros apskaitos prietaiso rodmuo nekito, vadinasi, nuo 2014 m. gruodžio 15 d. iki elektros apskaitos prietaiso demontavimo elektros energija objekte nebuvo vartojama. Paskutinis mokėjimas už objekte suvartotą elektros energiją atliktas 2014 m. birželio 18 d. Deklaruotas rodmuo – 34 219 kWh.“

Siekdamas pagrįsti nurodytas aplinkybes, kad nuo 2014 m. birželio 18 d. iki elektros apskaitos prietaiso demontavimo mokėjimai už elektros energijos suvartojimą nebuvo atliekami, nes pareiškėjas sumokėjo didesnę nei nustatyta sumą už nuo 2013 m. birželio m. iki 2013 m. lapkričio m. suvartotą elektros energiją, pareiškėjas draudikui ir Lietuvos bankui pateikė atsiskaitymo už suvartotą elektros energiją sąskaitas. Svarbu pažymėti, kad draudikas, įvertinęs pareiškėjo pateiktas atsiskaitymo už suvartotą elektros energiją sąskaitas, 2016 m. birželio 16 d. pareiškėjui adresuotame rašte nurodė, kad sąskaitos patvirtina, kad elektros energija apdraustame bute nebuvo vartojama.

Kadangi pareiškėjas ir draudikas skirtingai vertina atsiskaitymo už suvartotą elektros energiją sąskaitų duomenis, o pareiškėjo ir draudiko Lietuvos bankui pateiktose sąskaitose nėra jokių pastabų apie mokėjimo už elektros energijos suvartojimą perviršį ir nėra galimybės iš sąskaitų nustatyti, kad pareiškėjas sumokėjo didesnę nei nustatyta sumą už nuo 2013 m. birželio m. iki 2013 m. lapkričio m. suvartotą elektros energiją, darytina išvada, kad patikimiausiu įrodymu pripažintinas 2016 m. balandžio 18 d. AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ pateiktas dokumentas, kuriame nurodyta objektyvi informacija apie elektros apskaitos prietaiso rodmenis ir mokėjimus už suvartotą elektros energiją. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtame rašte yra tik nurodyta, kad paskutinis mokėjimas už objekte suvartotą elektros energiją buvo atliktas 2014 m. birželio 18 d., tačiau nėra pažymėta, kad už laikotarpį nuo 2014 m. birželio 18 d. iki 2015 m. gruodžio 15 d. nebuvo mokėta todėl, kad buvo mokesčių už suvartotą elektros energiją perviršis. Pareiškėjas Lietuvos bankui taip pat nepateikė 2016 m. balandžio 18 d. AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ rašte nurodytą informaciją detalizuojančių duomenų (papildomų AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ paaiškinimų ir pan.). Remiantis Lietuvos bankui pateiktais faktiniais duomenimis, darytina išvada, kad pareiškėjo teiginiai apie mokesčių už suvartotą elektros energiją perviršį yra nepagrįsti objektyviais įrodymais.

Atsižvelgiant į kitas pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kuriomis jis remiasi, siekdamas pagrįsti, kad apdraustas butas 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio metu buvo gyvenamas, pažymėtina, kad pareiškėjo paaiškinimai apie buto draudimą laikotarpiu nuo 2013 m. kovo 25 d. iki 2016 m. gegužės 29 d. nepatvirtina fakto, jog pareiškėjas apdraustame bute gyveno per visą minėtą laikotarpį. Be to, nepagrįstas ir pareiškėjo teiginys, kad draudikas išvadą, jog apdraustas butas 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio metu buvo negyvenamas, padarė vadovaudamasis tik 2015 m. gruodžio 21 d. Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos suteikta informacija ir 2015 m. gruodžio 10 d. draudiko atstovo atliktos apžiūros metu nustatytais duomenimis apie pastato išorę, nes Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas, priimdamas sprendimą dėl apdrausto pastato pripažinimo ne nuolat gyvenamu, taip pat rėmėsi surinktais įrodymais apie suvartotą elektros energiją, kurie neginčijamai patvirtina, kad elektros energija nuo 2014 m. gruodžio 15 d. iki 2015 m. gruodžio 15 d. apdraustame bute nebuvo vartojama.

Vertinant draudiko nurodytas aplinkybes, kad apraustas butas 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio metu buvo negyvenamas, pažymėtina, kad civilinėje teisėje faktų įrodomumo problema sprendina remiantis tikimybių pusiausvyros principu, t. y. faktas gali būti pripažintas įrodytu, jei šalies, kuri juo remiasi, pateikti įrodymai leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą, kad jis yra, nei kad jo nėra

(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-304/2008; 2008 m. kovo 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-187/2008; 2004 m. spalio 4 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-513/2004). Nagrinėjamu atveju Lietuvos bankui pateiktų įrodymų visuma leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą, kad laikotarpiu nuo 2014 m. gruodžio 15 d. iki 2015 m. gruodžio 15 d. pareiškėjas apdraustame bute negyveno. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad aplinkybės, jog apdraustas butas 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio metu nebuvo nuolat gyvenamas, laikytinos įrodytomis.

Dėl pareiškėjo nepranešimo apie pasikeitusią draudimo riziką teisinių pasekmių

Remiantis Lietuvos bankui draudiko pateiktais paaiškinimais, nustatyta, kad draudikas sprendimą nemokėti draudimo išmokos, atlyginančios dėl 2015 m. gruodžio 6 d. gaisro apdraustam butui padarytą žalą, grindžia tuo, kad sudarydamas draudimo sutartį pareiškėjas draudikui nesuteikė ikisutartinės informacijos, kad draudžiamas butas nėra nuolat gyvenamas ir šios aplinkybės turėjo reikšmingą įtaką vertinant draudimo riziką.

Kaip minėta, gyventojų turto draudimo sutartis buvo sudaryta 2013 m. gegužės 25 d., jos galiojimo terminas pratęstas 2014 m. gegužės 30 d. Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali patvirtinti, kad laikotarpiu, kai buvo sudaryta ir pratęsta draudimo sutartis, apdraustas butas buvo negyvenamas, nes, remiantis AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ 2016 m. balandžio 18 d. raštu, iki 2014 m. gruodžio 15 d. apdraustame bute elektros energija buvo vartojama. Pažymėtina, kad Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 2015 m. gruodžio 21 d. rašto duomenys apie pastatą, kuriame yra apdraustas butas, žiniasklaidoje paskelbta informacija apie šiame pastate iki 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio gyvenusius benamius, taip pat duomenys apie po gaisro atliktos sugadinto buto apžiūros metu užfiksuotą buto būklę negali patvirtinti, kad pareiškėjas laikotarpiu, kai buvo sudaryta ir pratęsta draudimo sutartis, bute negyveno. Darytina išvada, kad pareiškėjas draudikui informacijos, kad butas yra negyvenamas, nesuteikė ne draudimo sutarties sudarymo ir pratęsimo metu, bet draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu. Atsižvelgiant į tai, turi būti taikomos draudėjo informacijos apie draudimo rizikos pasikeitimą nesuteikimo nuostatos.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.1010 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad jeigu draudimo sutarties galiojimo metu iš esmės pasikeičia draudimo sutartyje numatytos aplinkybės, dėl kurių padidėja ar gali padidėti draudimo rizika, apie tai draudėjas privalo pranešti draudikui tuoj pat, kai apie tokius pasikeitimus jis sužinojo. Draudikas, kuriam buvo pranešta apie draudimo rizikos padidėjimą, turi teisę reikalauti pakeisti draudimo sutarties sąlygas arba padidinti draudimo įmoką. Taisyklių Specialiosios dalies 8.1.7 papunktyje nustatyta, kad draudimo rizikos padidėjimu laikoma, kai pasikeičia aplinkybės, nurodytos sudarant draudimo sutartį ir galinčios turėti įtakos draudimo rizikos padidėjimui ar sumažėjimui. Taisyklių Bendrųjų sąlygų 3.2 papunktyje nustatyta, kad draudėjas privalo raštu nedelsdamas pranešti draudikui apie visus galiojant draudimo sutarčiai įvykusius pasikeitimus, dėl kurių gali padidėti draudimo rizika.

Draudimo sutarties (draudimo laikotarpis nuo 2013 m. gegužės 25 d. iki 2014 m. gegužės 24 d. ir nuo 2014 m. gegužės 30 d. iki 2016 m. gegužės 29 d.) sudarymo faktą patvirtinančiuose draudimo liudijimuose nėra duomenų, kad draudžiamas pastatas nėra nuolat gyvenamas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad prieš sudarant draudimo sutartį draudimo rizika buvo įvertinta ir draudimo įmoka buvo apskaičiuota remiantis pareiškėjo draudikui suteikta informacija, kad draudžiamas butas yra nuolat gyvenamas, todėl draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu pasikeitus aplinkybėms, turinčioms įtaką vertinant draudimo riziką, pareiškėjas privalėjo informuoti draudiką draudimo sutartyje nustatyta tvarka, tačiau šios pareigos nevykdė.

CK 6.1010 straipsnis, įtvirtinantis informavimo apie draudimo rizikos pasikeitimą nuostatas, neaptaria nepranešimo apie draudimo rizikos padidėjimą pasekmių draudimo išmokai, todėl, atsižvelgiant į tai, kad informavimo apie draudimo rizikos pasikeitimą institutas savo esme yra artimas ikisutartinės informacijos atskleidimo institutui, kaip įstatymo analogija nepranešimo

apie draudimo rizikos padidėjimą atveju, taikytinos CK 6.993 straipsnio nuostatos, kurios informacijos atskleidimo nevykdymo teisinės pasekmės skirsto pagal draudėjo kaltės laipsnį.

Svarbu pažymėti, kad draudikas, atsisakydamas mokėti draudimo išmoką dėl to, kad pareiškėjas neinformavo, kad apdraustas pastatas nėra nuolat gyvenamas, remiasi ir tuo, kad Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.2.4 papunktis draudikui suteikia teisę nemokėti draudimo išmokos, jeigu po draudžiamąjį įvykių išaiškėja, kad sudarant sutartį buvo nepateikta arba pateikta klaidinga esminė informacija apie draudžiamą objektą arba nebuvo pranešta apie pasikeitusias aplinkybes ir (arba) padidėjusią riziką.

Vertinant šias draudiko nurodytas aplinkybes, svarbu pažymėti, kad draudimo sutarties sąlygose nėra nustatytos vienareikšmiškos draudiko teisės dėl Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.2.4 papunktyje nustatytų aplinkybių atsisakyti mokėti draudimo išmoką, nes Specialiųjų sąlygų 12.2.4 papunktyje nurodyta, kad draudikas *turi teisę mažinti draudimo išmoką* arba atsisakyti ją mokėti, jeigu po draudžiamąjį įvykių išaiškėja, kad sudarant sutartį buvo nepateikta arba pateikta klaidinga esminė informacija apie draudžiamą objektą (1.2 papunktis) arba nebuvo pranešta apie pasikeitusias aplinkybes ir (arba) padidėjusią draudimo riziką (8.1 papunktis).

Kadangi pagal draudimo sutarties sąlygas draudėjo pareigos suteikti informaciją apie draudimo rizikos pasikeitimą nevykdymas savaime nelemia pagrindo draudikui atsisakyti išmokėti draudimo išmoką draudėjui, darytina išvada, kad Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.2.4 papunkčio sąlygos turi būti sistemiskai aiškinamos su CK 6.993 straipsnio nuostatomis ir draudikas, nustatęs, kad draudėjas neįvykdė informavimo apie pasikeitusią draudimo riziką pareigos, nepranešimo apie padidėjusią draudimo riziką padarinius privalo vertinti pagal draudėjo kaltės laipsnį. Šias aplinkybes pagrindžia ir Taisyklių Bendrųjų sąlygų 3.4 papunktis, kuriame nurodyta, kad dėl draudėjo pareigos atskleisti informaciją (taip pat ir informaciją apie draudimo rizikos padidėjimą) pažeidimo atsiranda teisinės pasekmės, įtvirtintos Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Nustačius tokį draudimo sutarties pažeidimą, t. y. draudėjui nepranešus draudikui apie draudimo rizikos pasikeitimą, draudikui svarbu vadovautis CK 6.993 straipsnio nuostatomis ir įvertinti, ar draudėjas šį pažeidimą padarė tyčia, ar dėl neatsargumo.

Sprendimą nemokėti draudimo išmokos dėl apdrausto buto 2015 m. gruodžio 6 d. įvykių metu sugadinimo draudikas iš esmės grindžia tuo, kad pareiškėjas draudikui suteikė melagingą informaciją – tvirtino, kad apdraustame bute yra nuolat gyvenama. Draudiko teigimu, pareiškėjo žinomai melagingos informacijos draudikui suteikimo aplinkybes patvirtina pareiškėjo sąmoningas ir tikslingas draudiko klaidinimas apie draudimo sutarties sudarymo aplinkybes. Kaip minėta, Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti, kad sudarant ir pratęsiant draudimo sutartį draudžiamas pastatas nebuvo nuolat gyvenamas. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo teigti, kad sudarant draudimo sutartį pareiškėjas, siekdamas sąmoningai suklaidinti draudiką ir gauti iš to naudos (mokėti mažesnes draudimo įmokas už draudimo sutartimi teikiamą draudimo apsaugą), draudikui suteikė melagingą informaciją, kad draudžiamame bute yra nuolat gyvenama. Vis dėlto, jeigu pareiškėjas būtų pakankamai atidus ir rūpestingas, turėtų žinoti, kad jeigu sudarydamos draudimo sutartį šalys susitaria, kad draudžiamas nuolat gyvenamas butas, tačiau vėliau apdraustas objektas tampa ne nuolat gyvenamu, dėl pasikeitusios draudimo rizikos, kuri buvo įvertinta sudarant draudimo sutartį, draudikui reikės mokėti didesnes draudimo įmokas už teikiamą draudimo apsaugą. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tai, kad pareiškėjas nepranešė draudikui apie padidėjusią draudimo riziką, vertintina kaip protingo ir atsargaus draudėjo elgesio analogiškoje situacijoje standarto neatitinkantis elgesys, o draudėjo pareigos pranešti apie draudimo rizikos padidėjimą nevykdymas vertintinas kaip dėl draudėjo neatidumo bei aplaidumo padarytas CK 6.1010 straipsnio 1 dalies nuostatų pažeidimas.

Remiantis CK 6.993 straipsnio 6 dalimi, pažymėtina, kad jeigu draudėjas dėl neatsargumo nepateikė draudimo rizikos įvertinimui reikšmingos informacijos, įvykius draudžiamajam įvykiui draudikas privalo išmokėti draudimo išmokos, kuri būtų išmokama draudėjui įvykdžius informacijos atskleidimo pareigą, dalį, proporcingą sutartos draudimo įmokos ir draudimo įmokos, kuri būtų nustatyta draudėjui, jeigu jis būtų įvykdęs informacijos atskleidimo pareigą, santykiui.

Vadovaujantis CK 6.993 straipsnio 6 dalies nuostatomis ir įvertinus aplinkybę, kad Lietuvos bankui nebuvo pateikta neginčijamų įrodymų, vienareikšmiškai patvirtinančių, kad pareiškėjas, siekdamas pasipelnyti draudiko sąskaita, tyčia nuslėpė informaciją apie padidėjusią draudimo riziką, darytina išvada, kad draudikui kyla pareiga išmokėti pareiškėjui draudimo išmoką, atlyginančią dėl 2015 m. gruodžio 6 d. gaisro sugadinto buto remonto išlaidas, draudimo išmoką sumažinant ta dalimi, kokia draudimo įmoka būtų padidinta, jeigu draudikas būtų žinojęs dėl neatsargumo pareiškėjo neatskleistas aplinkybes apie draudimo rizikos padidėjimą.

Dėl draudiko atsisakymo mokėti draudimo išmoką dėl kilnojamojo turto vagystės pagrįstumo

Vertinant ginčo šalių nurodytas aplinkybes, kuriomis jos remiasi kaip savo reikalavimų ir atsikirtimų pagrindu dėl draudimo išmokos, atlyginančios nuostolius dėl kilnojamojo turto vagystės, mokėjimo, pažymėtina, kad draudikas nurodė, jog jam nekyla pareiga mokėti draudimo išmokos dėl pareiškėjo nurodytų paveikslų ir antikvarinių daiktų vagystės, nes dėl šių daiktų draudimo nebuvo individualiai susitarta sudarant draudimo sutartį. Draudikas taip pat pabrėžė, kad pareiškėjas apie vagystę su įsilaužimu nepranešė policijai, todėl Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.1 papunkčio pagrindu draudimo išmoka dėl apdraustų kilnojamųjų daiktų vagystės nėra mokama. Draudikas teigė, kad nagrinėjamu atveju draudimo išmoka dėl kilnojamojo turto vagystės negali būti mažinama, nes pareiškėjas siekė sąmoningai suklaidinti draudiką apie įvykio aplinkybes ir žalos dėl kilnojamojo turto vagystės dydį – pateikė melagingą informaciją apie turimus antikvarinius ir didelės vertės daiktus. Draudikas pabrėžė, kad, pagal Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.1.1 papunktį, jei draudėjas draudikui pateikia klaidingą informaciją apie draudžiamą įvykio faktą ir nuostolio dydį, tai yra atsisakymo mokėti draudimo išmoką pagrindas.

Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko sprendimu dėl kilnojamojo turto vagystės nemokėti draudimo išmokos, tvirtino įvykus daiktų vagystei kreipėsis į Policijos komisariatą, tačiau policijos pareigūnai pareiškėjui nurodė kreiptis į Priešgaisrinę gelbėjimo valdybą.

Vertinant draudiko teiginius, kad draudimo sutartimi nebuvo suteikta draudimo apsauga pareiškėjo nurodytiems daiktams (1958 m. paveikslui, kurio vertė apie 100 Eur, 1928 m. antikvarinei komodai, kurios vertė apie 200 Eur, 1936 m. antikvariniam bufetui, kurio vertė apie 2 500 Eur, 1936 m. antikvariniam ovalo formos stalui, kurio vertė apie 200 Eur, 1936 m. šešioms kėdėms, vienos kėdės vertė 60 Eur), pažymėtina tai, kad Taisyklių Specialiųjų sąlygų 2.6 papunktyje nustatyta, kad pašto ženklai, monetos, meno dirbiniai, antikvariniai daiktai, religinio kulto daiktai, kultūrinės ir istorinės vertybės, kolekcijos, unikalūs, reti daiktai draudžiami tik atskiru draudėjo ir draudiko susitarimu, tai aiškiai įvardijant sutartyje.

Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo apsauga nustatoma draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, o draudimo liudijime nurodomos individualios sąlygos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 23 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-229/2014; 2006 m. gegužės 3 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-315/2006; 2009 m. birželio 15 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-257/2009). Nagrinėjamu atveju draudimo liudijimai patvirtina, kad sudarydamos draudimo sutartį šalys nesudarė individualaus susitarimo dėl draudimo apsaugos meno dirbiniams ir antikvariniams daiktams. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad draudikas pagrįstai teigia, jog draudimo išmoka dėl pareiškėjo nurodytų daiktų, t. y. paveikslo, antikvarinės komodos, antikvarinio bufeto, antikvarinio stalo ir kėdžių, vagystės negali būti mokama.

Pažymėtina, kad pareiškėjas 2015 m. gruodžio 11 d. pildytame Pranešime apie įvykį taip pat nurodė, jog, be paveikslo ir antikvarinių daiktų, buvo pavogtas televizorius „Sony“ (2005 m.), elektrinė viryklė (2006 m.), vyriškas kostiumas (2010 m.). Taisyklių Specialiųjų sąlygų 2.3 papunktyje nustatyta, kad Taisyklių pagrindu yra draudžiamas kilnojamas turtas (namų turtas) – namų apstatymo, buitiniam naudojimui bei vartojimui skirti kilnojamieji namų apyvokos daiktai, priklausantys draudėjui ir (arba) su juo susijusiems asmenims, gyvenantiems draudimo liudijime

nurodytu adresu. Remiantis Taisyklių Specialiųjų sąlygų 7.6 papunktyje pateiktos lentelės, kurioje išvardijamos namų turto grupės ir nurodomas metinis namų turto nusidėvėjimo procentas, duomenimis, darytina išvada, kad prie Taisyklių Specialiųjų sąlygų 2.3 papunktyje nurodyto draudžiamo kilnojamojo turto priskirtini vaizdo ir garso aparatūra, buitinė ir kita elektrinė technika, drabužiai ir kt.

Remiantis Taisyklių 7.4.1 ir 7.4.2 papunkčiais, pažymėtina, kad sudarant draudimo sutartis namų turto draudimo suma nustatoma pagal draudėjo pateiktą namų turto sąrašą, nurodant kiekvieno daikto vertę, arba pagal bendrą pastato plotą, kai yra apdraudžiami visi namų turto daiktai, atsižvelgiant į realią jų vertę, nenurodant kiekvieno daikto ir jo vertės atskirai. Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad namų turto draudimo suma (11 958,41 Eur) buvo nustatyta ne pagal draudėjo pateiktą namų turto sąrašą, o pagal bendrąjį pastato plotą (Taisyklių Specialiųjų sąlygų 7.4.2 papunktis). Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo 2015 m. gruodžio 11 d. pildytame Pranešime apie įvykį, be paveiklo ir antikvarinių daiktų, nurodyti daiktai atitinka Taisyklių Specialiųjų sąlygų 2.3 papunktyje nurodyto draudžiamo kilnojamojo turto pobūdį, darytina išvada, kad draudikas pagal bendrąjį pastato plotą nustatyta kilnojamojo turto draudimo suma apdraudė pareiškėjo nurodytus pavogtus daiktus (televizorių „Sony“, elektrinę viryklę, vyrišką kostiumą). Tačiau, remiantis Lietuvos bankui draudiko pateiktais paaiškinimais, pažymėtina, kad draudikas dėl daiktų, kuriems draudimo apsauga buvo suteikta, vagystės atsisakė mokėti draudimo išmoką, nes pareiškėjas nesilaikė draudimo sutartyje nustatytos pareigos pranešti policijai apie namų turto vagystę įsilaužiant.

Taisyklių Specialiųjų sąlygų 3.5.1 papunktyje apibrėžta, kad namų turto vagystė įsilaužiant – tai apdrausto turto pagrobimas, sugadinimas ar sunaikinimas, kai vagis neteisėtai patenka į patalpas, naudodamas pagrobtus raktus ir (arba) įsilaužia į užrakintą pastatą, sugadindamas jo atitvarines konstrukcijas (duris, langus, stogą ir pan.). Vagystė su įsilaužimu, panaudojant pagrobtus raktus, laikoma draudžiamuoju įvykiu tik tais atvejais, kai apie raktų dingimą yra pranešta teisėsaugos institucijoms, dėl šio įvykio yra pradėtas tyrimas ir nebuvo realios galimybės pakeisti durų spynos.

Pareiškėjas 2015 m. gruodžio 11 d. pildytame Pranešime apie įvykį nurodė, kad 2015 m. gruodžio 7 d. atvažiuavęs į sugadintą butą rado išlaužtas duris, išdaužtą langą ir pavogtą kilnojamąjį turtą. Remiantis pareiškėjo draudikui pateiktais paaiškinimais, darytina išvada, kad pareiškėjo nurodytos aplinkybės apie kilnojamojo turto vagystę atitinka Taisyklių Specialiųjų sąlygų 3.5.1 papunktyje įtvirtintus namų turto vagystės įsilaužiant, kai vagis įsilaužia į užrakintą pastatą, sugadindamas jo atitvarines konstrukcijas, požymius.

Vertinant, ar draudikas pagrįstai atsisakė mokėti draudimo išmoką dėl draudimo sutartimi apdraustų daiktų vagystės, svarbus Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8 punktas, kuriame nustatytos draudėjo pareigos, įvykus įvykiui, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju: norėdamas įgyti teisę gauti draudimo išmoką įvykus draudžiamajam įvykiui, draudėjas arba apdraustasis privalo nedelsdamas apie įvykį informuoti kompetentingas tarnybas (pvz.: gydymo įstaigas, priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo departamentą, policiją, avarines tarnybas ir pan.) (Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.1.2 papunktis). Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 papunktyje nustatyta, kad jeigu draudėjas arba naudos gavėjas tyčia ar dėl didelio neatsargumo nevykdo Taisyklėse nurodytų pareigų, draudikas turi teisę sumažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją mokėti. Taisyklių Specialiųjų sąlygų 9.1 papunktyje detalizuotos Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8 punkto nuostatos: norėdamas įgyti teisę gauti draudimo išmoką įvykus draudžiamajam įvykiui, draudėjas policijai privalo pranešti apie apdrausto turto vagystę, plėšimą, sunaikinimą ar sugadinimą dėl trečiųjų asmenų neteisėtos veikos. Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.2.6 papunktyje nurodyta, kad draudikas turi teisę sumažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją mokėti, jeigu draudėjas apie įvykį nepranešė kompetentingoms tarnyboms (Priešgaisrinės saugos tarnybai, policijai ir kt.).

Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.1 papunktyje nurodyta, kad neatlyginami nuostoliai dėl vagystės su įsilaužimu, apiplėšimo, jeigu apie tai nebuvo pranešta policijai ir nebuvo pakeista durų spyna, nors reali galimybė tai padaryti buvo. Be to, Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.2 papunktyje

nustatyta, kad visais atvejais neatlyginami nuostoliai, turėti laikotarpiu nuo raktų vagystės iki pranešimo apie raktų vagystę policijai.

Atsižvelgiant į nurodytas draudimo sutarties sąlygas, pažymėtina, kad draudimo sutartyje yra įtvirtinti skirtingi nepranešimo policijai apie apdrausto turto vagystę vertinimo pagrindai: nepranešimas policijai apie įvykį, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, yra vertinamas ir kaip draudimo sutarties sąlygų pažeidimas, ir kaip atsisakymo mokėti draudimo išmoką (įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju) pagrindas.

Pažymėtina, kad, esant neaiškumui dėl draudimo sutarties sąlygų, sutarties sąlygos turi būti aiškinamos pagal CK 6.193–195 straipsniuose įtvirtintas bendrąsias sutarčių aiškinimo taisykles, vadovaujantis sąžiningumo ir sisteminio sutarties sąlygų aiškinimo principais. Remiantis CK 6.193 straipsniu, aiškinant sutartį, pirmiausia turi būti nagrinėjami tikrieji sutarties šalių ketinimai, o ne vien remiamasi pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. Jeigu šalių tikrų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant į tai, kokią prasmę jai tokiomis pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiškai šalims protingi asmenys. Visos sutarties sąlygos turi būti aiškinamos, atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį, sutarties esmę ir tikslą bei jos sudarymo aplinkybes. Jeigu abejojama dėl sąvokų, kurios gali turėti kelias reikšmes, šioms sąvokoms priskiriama priimtinausia, atsižvelgiant į tos sutarties prigimtį, esmę bei jos dalyką, reikšmę. Kai abejojama dėl sutarties sąlygų, jos aiškinamos tas sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai ir jas priėmusios šalies naudai. Visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai ir sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai.

Sistemiškai aiškinant Taisyklių sąlygas, pažymėtina tai, kad Taisyklėse yra aiškiai nurodytas tik vienas atvejis, kada apie namų turto vagystę su įsilaužimu nepranešus teisėsaugos institucijoms draudikas pripažįsta įvykį nedraudžiamuoju: kai vagis neteisėtai patenka į patalpas, naudodamas pagrobtus raktus, apie raktų dingimą nebuvo pranešta teisėsaugos institucijoms ir dėl šio įvykio nebuvo pradėtas tyrimas, taip pat, kai draudėjas nebuvo pasinaudojęs realia galimybe pakeisti durų spynos (Taisyklių Specialiųjų sąlygų 3.5.1 papunktis). Be to, visais atvejais draudimo išmoka nemokama dėl nuostolių, turėtų laikotarpiu nuo raktų vagystės iki pranešimo apie raktų vagystę policijai (Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.2 papunktis). Sistemiškai aiškinant Taisyklių Specialiųjų sąlygų 3.5.1 ir 6.5.1 papunkčius, nėra aišku, ar nuostoliai dėl vagystės su įsilaužimu, kai nebuvo pranešta policijai, neatlyginami ir įvykus vagystei, kai vagis įsilaužia į užrakintą pastatą, sugadindamas jo atitvarines konstrukcijas, nes Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.2 papunktyje yra aptariami tik atvejai dėl vagystės su įsilaužimu, neteisėtai patenkant į patalpas, panaudojus pagrobtus raktus. Taisyklėse taip pat nėra nurodyta, kokiais atvejais draudėjo nepranešimas apie namų turto vagystę įsilaužiant bus vertinamas kaip Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8 punkte ir Specialiųjų sąlygų 9.1.1 papunktyje įtvirtintų draudėjo pareigų, įvykus galimam draudžiamajam įvykiui, nevykdymas.

Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad įstatyme nedraudžiama draudimo sutartyje nustatyti išimčių, kada draudikas turi teisę atsisakyti išmokėti draudimo išmoką, tačiau ši teisė neturi paneigti draudimo esmės ir draudimo sutartimi siekiamų tikslų. Atsižvelgiant į tai, draudimo sutarties sąlyga, ribojanti draudimo apsaugos apimtį ir apibrėžianti draudimo rizikos laipsnį, vertintina kaip esminė draudimo sutarties sąlyga, dėl kurios šalys turi aiškiai susitarti, kiek įmanoma ją sukonkretinti, kad nebūtų sudarytos sąlygos draudikui nepagrįstai atsisakyti mokėti draudimo išmoką, paneigiant draudimo sutarties esmę, o kai abejojama, draudimo sutarties sąlygos turi būti aiškinamos sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007; 2010 m. spalio 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-395/2010).

Vadovaujantis civilinių santykių subjektų lygiateisiškumo, sutarties laisvės, teisinio apibrėžtumo, teisėtų lūkesčių principais, draudikas, turėdamas įstatymo suteiktą teisę parengti draudimo rūšies taisykles, privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, taisyklėse pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m.

kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-152/2007; 2008 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-45/2008), kad draudėjui, su draudiku sudarančiam draudimo sutartį, nekiltų abejonių dėl sutartimi teikiamos draudimo apsaugos apimties. Kadangi nagrinėjamu atveju draudiko prisiimto įsipareigojimo dydis nebuvo detalizuotas ir tai leido draudėjui pagrįstai spręsti dėl tam tikrų palankių sutarties sąlygų buvimo, atsižvelgiant į draudėjo, kaip silpnesniosios šalies sutartiniuose santykiuose, gynimo principą, draudimo sutarties šalių skirtingai suprantamos draudimo sutarties sąlygos aiškintinos draudėjo naudai.

Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nepranešimas policijai apie namų turto vagystę su įsilaužimu, kai vagis įsilaužia į užrakintą pastatą, sugadindamas jo atitvarines konstrukcijas, kai šios draudėjo pareigos nevykdymo teisiniai padariniai aiškiai nenurodyti Taisyklėse, turi būti pripažįstamas ne kaip įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju pagrindas, o kaip draudimo sutarties sąlygų pažeidimas, kuriam taikytinos Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 papunkčio nuostatos. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 papunkčiu, pažymėtina, kad draudikas, sprenddamas dėl draudėjo sutartinių pareigų nevykdymo teisinių padarinių draudimo išmokai, visais atvejais privalo vertinti, ar šios pareigos buvo neįvykdytos dėl draudėjo tyčios, ar dėl didelio neatsargumo. Be to, Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.2.6 papunktyje nustatyta, kad draudėjui nepranešus apie įvykį kompetentingoms tarnyboms (tarp jų ir policijai) draudikas turi teisę mažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją mokėti. Remiantis Taisyklių Specialiųjų sąlygų 12.2.6 papunkčiu, darytina išvada, kad nepranešimas apie įvykį kompetentingoms tarnyboms taip pat turi būti vertinamas pagal Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo (toliau – Draudimo įstatymas) 98 straipsnio 8 dalyje nustatytus draudiko teisės nemokėti draudimo išmokos arba ją sumažinti dėl draudėjo pažeistų draudimo sutarties sąlygų įgyvendinimo kriterijus.

Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad draudikas, atsisakydamas mokėti arba sumažindamas draudimo išmoką dėl to, kad draudėjas pažeidė draudimo sutarties sąlygas, privalo atsižvelgti į draudėjo kaltę, draudimo sutarties sąlygų pažeidimo sunkumą, jo priežastinį ryšį su draudžiamuoju įvykiu, žalos, atsiradusios dėl pažeidimo, dydį.

Aptariamu įstatymo teisiniu reglamentavimu neįtvirtinta draudiko teisė besąlygiškai atsisakyti mokėti draudimo išmoką dėl draudėjo pažeistų draudimo sutarties sąlygų. Sprendimą, ar atsisakyti mokėti visą draudimo išmoką, ar ją sumažinti, draudikas privalo priimti, vertindamas surinktus duomenis apie draudėjo kaltę, draudimo sutarties sąlygų pažeidimo sunkumą, pažeidimo priežastinį ryšį su draudžiamuoju įvykiu, žalos, atsiradusios dėl pažeidimo, dydį. Taigi ne bet kuris draudimo sutarties vykdymo pažeidimas aiškintinas kaip atimantis draudėjo teisę į draudimo išmoką, nes ne visi draudimo sutarties pažeidimai yra draudžiamųjų įvykių priežastys, kai kurie neturi įtakos draudžiamajam įvykiui arba žalos dydžiui. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, kad pirmiau aptartos Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalies normos paskirtis – riboti draudiko galimybę piktnaudžiauti teise, t. y. dėl nereikšmingo pažeidimo atsisakyti vykdyti prievolę mokėti draudimo išmoką. Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalyje nurodyti kriterijai lemia tai, kad visos ar dalies draudimo išmokos nemokėjimas turi būti proporcinga priemonė draudėjo padarytam draudimo sutarties pažeidimui (sutarties tam tikrų sąlygų nevykdymui ar netinkamam vykdymui) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. vasario 21 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-516/2006; 2012 m. balandžio 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-180/2012).

Atkreiptinas dėmesys, kad paaiškinimuose dėl nepranešimo apie vagystę policijai pareiškėjas iš esmės teigė, kad Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 ir Specialiųjų sąlygų 9.1 papunkčiuose nustatytos draudėjo pareigos apie vagystę pranešti policijai buvo neįvykdytos ne dėl pareiškėjo kaltės, nes jis kreipėsi į Policijos komisariatą, tačiau policijos pareigūnai jam nurodė dėl 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio kreiptis į Priešgaisrinę gelbėjimo valdybą. Draudiko vertinimu, įvykus 2015 m. gruodžio 6 d. įvykiui, pareiškėjas savo veiksmais sąmoningai siekė suklaidinti draudiką apie įvykio aplinkybes ir žalos dydį.

Draudikas Lietuvos bankui pateikė 2016 m. sausio 14 d. draudikui adresuoto Policijos komisariato rašto, kuriame nurodyta, kad Policijos komisariate „įvykis dėl 2015 m. gruodžio 6 d. pareiškėjui priklausančio turto nebuvo registruotas“, kopiją. Kadangi pareiškėjo nurodytos aplinkybės, kad jis kreipėsi į Policijos komisariatą, tačiau policijos pareigūnai pareiškėjui dėl 2015 m. gruodžio 6 d. įvykio nurodė kreiptis į Priešgaisrinę gelbėjimo valdybą, yra grindžiamos tik pareiškėjos paaiškinimas, todėl, darytina išvada, kad šios pareiškėjo nurodytos aplinkybės nėra patvirtintos objektyviais įrodymais. Taigi Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti, kad pareiškėjas tinkamai vykdė Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 ir Specialiųjų sąlygų 9.1 papunkčiuose nustatytas pareigas.

Vertinant draudiko argumentus dėl pareiškėjo sąmoningo siekio suklaidinti draudiką apie vagystės aplinkybes ir žalos dėl vagystės dydį, pažymėtina, kad draudiko pareiga įrodyti aplinkybes, atleidžiančias jį nuo draudimo išmokos mokėjimo arba suteikiančios teisę sumažinti draudimo išmoką, įtvirtinta Draudimo įstatymo 98 straipsnio 7 dalyje. Draudiko Lietuvos bankui pateiktas Policijos raštas negali patvirtinti, kad kilnojamojo turto vagystė Policijos komisariate nebuvo užregistruota dėl to, kad pareiškėjas siekė sąmoningai suklaidinti draudiką apie žalą, jos dydį ir apsunkinti draudiko pareigą nustatyti draudžiamą įvykio aplinkybes, sudaryti kliūtis imtis priemonių žalai sumažinti. Be to, pažymėtina, kad nors draudikas teigė, jog pareiškėjas suteikė melagingą informaciją apie antikvarinių ir didelės vertės daiktų turėjimą, tačiau Lietuvos bankui nebuvo pateikta įrodymų, galinčių patvirtinti, kad draudikas dėl pareiškėjo pateiktos klaidinančios informacijos apie draudžiamą įvykio faktus ir žalos dydį būtų kreipęsis į teisėsaugos institucijas dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Taigi draudikas tik remiasi prielaida, kad pareiškėjas sąmoningai klaidino draudiką, siekdamas didesnės išmokos. Tokią prielaidą draudikas padarė, įvertinęs apdrausto buto plotą ir pareiškėjo suteiktą informaciją apie pavogtų daiktų kiekį.

Kaip minėta, kilnojamojo turto draudimo suma buvo nustatyta ne pagal draudėjo pateiktą draudžiamą namų turto sąrašą, o pagal bendrąjį pastato plotą. Pareiškėjo mokamos draudimo įmokos dydis buvo nustatytas įvertinus už draudimo sutartimi apdraustai vaizdo, garso aparatūrai, elektrinei, buitinei ir kitai technikai, drabužiams, avalynei ir kitiems Taisyklėse išvardytiems pagal standartines draudimo sutarties sąlygas draudžiamiesiems kilnojamiesiems daiktams teikiamos draudimo apsaugos apimtį. Svarbu pažymėti, kad Taisyklių Specialiųjų sąlygų 6.5.5 papunktyje nustatyta draudiko teisė įvykus draudimo sutartimi apdraustų daiktų vagystei įsitikinti, ar draudėjas iš tiesų iki vagystės turėjo nurodytus apdraustus daiktus, t. y. pareikalauti, kad draudėjas pateiktų dokumentus, įrodančius pavogtų daiktų įsigijimą arba turėjimą.

Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas netikrino pavogtų daiktų įsigijimo aplinkybių ir nesikreipė į pareiškėją dėl įrodymų, pagrindžiančių pavogtų daiktų įsigijimo faktą, pateikimo. Atsižvelgiant į tai ir įvertinus aplinkybę, kad dėl pareiškėjo suteiktos, draudiko teigimu, melagingos informacijos apie turimus didelės vertės daiktus draudikas nesikreipė į ikiteisminio tyrimo įstaigą, darytina išvada, kad draudikas neturi pagrindo remtis tuo, kad pareiškėjas suteikė klaidinančią informaciją apie vagystę ir dėl vagystės patirtus nuostolius. Draudiko prielaidomis grindžiami paaiškinimai, kad pareiškėjas nebuvo įsigijęs pavogtų daiktų, negali patvirtinti draudiko nurodytų aplinkybių dėl pareiškėjo tyčinių veiksmų, nukreiptų siekiant pakenkti draudiko interesams.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankui nebuvo pateikta objektyvių įrodymų, pagrindžiančių, kad pareiškėjas sąmoningai nepranešė policijai apie kilnojamojo turto vagystę, ketindamas suklaidinti draudiką ir pasipelnyti draudiko sąskaita, nėra pagrindo teigti, kad pareiškėjas tyčia pažeidė Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.1.2 papunkčio ir Specialiųjų sąlygų 9.1.1 papunkčio reikalavimus. Be to, pažymėtina, kad nėra pagrindo konstatuoti ir esminio draudimo sutarties pažeidimo fakto, nes nurodytas draudimo sutarties pažeidimas nenulėmė draudžiamą įvykio, t. y. apdrausti daiktai buvo pavogti ne dėl draudėjo pareigos pranešti policijai apie vagystę pažeidimo, todėl draudžiamasis įvykis nėra sutarties pažeidimo rezultatas. Darytina išvada, kad nebuvo pagrindo konstatuoti esminių draudimo sutarties pažeidimų, suteikiančių draudikui pagrindą atsisakyti išmokėti draudimo išmoką dėl apdraustų daiktų vagystės.

Kita vertus, turi būti įvertinta ir ta aplinkybė, kad pareiškėjas netinkamai vykdė Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 ir Specialiųjų sąlygų 9.1 papunkčiuose nustatytas pareigas. Pažymėtina, kad sutartys, vadovaujantis CK 6.189 straipsnyje įtvirtintais sutarties privalomumo ir vykdytinumo principais, turi būti vykdomos tinkamai ir laiku jose numatytais sąlygomis, o netinkamas sutarties vykdymas reiškia sutarties pažeidimą, už kurį sutartinių įsipareigojimų nevykdančiai sutarties šaliai gali būti taikoma sutartyje ar įstatymuose numatyta atsakomybė. Kaip minėta, draudimo sutarties netinkamo vykdymo ar įvykdymo pasekmės yra įtvirtintos Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 ir Specialiųjų sąlygų 12.2.6 papunkčiuose, numatančiuose draudiko teisę, atsižvelgiant į draudėjo kaltės dėl pažeidimo pobūdį ir kitus Draudimo įstatymo 98 straipsnio 8 dalyje įtvirtintus kriterijus, sumažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją mokėti.

Pareiškėjo pareigos draudimo sutartyje nustatyta tvarka informuoti policiją apie kilnojamojo turto vagystę nevykdymas vertintinas kaip pareiškėjo nerūpestingumas, apsunkinęs draudiko galimybę išsiaiškinti apdrausto turto vagystės aplinkybes, įgyvendinti CK 6.1015 straipsnio 1 dalyje numatytą subrogacijos teisę į žalą padariusį asmenį ir kt. Remiantis nustatytomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad draudiko atsisakymas mokėti draudimo išmoką dėl pareiškėjo neatsargumo padaryto Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.1.2 ir Specialiųjų sąlygų 9.1.1 pažeidimo nepripažintinas proporcinga ir adekvačia priemone, tačiau, kadangi pareiškėjas neįvykdė sutartinės pareigos pranešti policijai apie apdraustų daiktų vagystę, turi būti taikomos Taisyklių Bendrųjų sąlygų 8.2 ir Specialiųjų sąlygų 12.2.6 papunkčiuose įtvirtintos nuostatos dėl draudimo išmokos dydžio sumažinimo.

Lietuvos bankui įvertinus draudimo sutarties sąlygų pažeidimo pobūdį ir sunkumą, sutarties pažeidimui proporcingu mokėtinos draudimo išmokos, atlyginančios dėl apdraustų daiktų (televizoriaus „Sony“, elektrinės viryklės, vyriško kostiumo) vagystės atsiradusius nuostolius, sumažinimu laikytinas 50 procentų dydis. Be to, vadovaujantis Taisyklių Bendrųjų sąlygų 3.4 ir Specialiųjų sąlygų 12.2.4 papunkčiais, draudimo išmoka, atlyginanti nuostolius dėl apdraustų daiktų vagystės, taip pat turi būti mažinama pagal CK 6.993 straipsnio 6 dalyje nustatytą proporciją dėl to, kad pareiškėjas nepranešė apie padidėjusią draudimo riziką.

Remdamasis išdėstyta informacija ir vadovaudamasis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3 punktu, šiuo nutarimu patvirtinto Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašo 41.2 papunkčiu, Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 3 dalies 10 punktu ir Lietuvos banko įstatymo 47 straipsnio 12 dalimi, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies patenkinti pareiškėjo V. S. reikalavimą ir rekomenduoti AAS „BTA Baltic Insurance Company“ išmokėti pareiškėjui draudimo išmoką, atlyginančią dėl 2015 m. gruodžio 6 d. gaisro sugadinto buto remonto išlaidas, draudimo išmoką sumažinant ta dalimi, kokia draudimo įmoka būtų buvusi padidinta, jei draudikas būtų žinojęs dėl neatsargumo pareiškėjo neatskleistas aplinkybes apie draudimo rizikos padidėjimą.

2. Pagal draudimo sutarties sąlygas apskaičiuoti draudimo išmoką dėl apdraustų daiktų televizoriaus „Sony“, elektrinės viryklės ir vyriško kostiumo vagystės ir pareiškėjui išmokėti 50 procentų dėl draudimo sutarties pažeidimo sumažintą draudimo išmoką, ją taip pat sumažinant pagal CK 6.993 straipsnio 6 dalyje nustatytą proporciją dėl to, kad nebuvo pranešta apie padidėjusią draudimo riziką.

3. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1 ir 2 punktuose nurodytų rekomendacijų įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtų rekomendacijų, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į

teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius